

A IX. Ötvösművészeti Biennále a Klebelsberg Kultúrkúriában

Laczák Géza:
Osztódás /
Géza Laczák:
Proliferation

[2013] *rozsdamentes
acél, galvanizált réz,
fémgyűrűs, forrasztás*
*/ stainless steel,
galvanized copper,
crinkling, welding*
[55x44x40 cm]

Fotó: Kollányi Gyula

■ A kilencedik biennále 42 művész alkotásait mutatta be a Klebelsberg Kultúrkúriában, közülük sokan több tárggyal is szerepeltek, így a látogató valóban reprezentatív képet kapott a fényes múltú művészeti ág mai állásáról.

A kiállításon szerzett első benyomás az, hogy az ötvösség is egyre inkább feszegeti, kiterjeszti saját határait, hasonlóan az iparművészet más területeihez. Ez elsősorban az anyaghasználatban jelentkezik, amivel együtt jár a megmunkálási módok eltérése a hagyományos ötvöstechnikáktól.

A leginkább szembeötlő Nemesi Attila *Holló a kopárfa ágán* című munkája, ami egy 2–2,5 méter magas, kovácsoltvas pálcákból összetekeredő törzsű, majd szélesen szétágazó fa, vasmadárral. Igaz, hogy az ötvösök mindig is dolgoztak nem nemes fémekkel, de a kovácmesterség soha nem tartozott tevékenységi körükbe. Doncev Antoni *Zsonglőr* és Nausch Géza *Niké* című plasztikája ugyancsak kovácsoltvas, jelenlétük a biennálén azt mutatja, hogy az ötvösség egyre inkább befogadja a mesterség-idegen technikákat.

Ifj. Szlávics László – aki mindig is szívesen és hatásosan használt ötvösmunkáit kiegészítő idegen anyagokat – most egy szekrényétől megfosztott órát, illet-

ve egy csupasaz óraszerkezetet applikált meggörbített betonvasakra, ezúttal elrejtve a néző elől kitűnő ötvösképeéseit.

Idegen anyagokból készült Sor Júlia *Múlt és jelen* című munkája is, televízió képernyőjét idéző fekete műanyag doboz nyílásába helyezett antik ifjú szoborfej gipszmásolatával. Hatásos, szép munka, és anyaga ellenére jobban illeszkedik a kiállításba, mint az előbbiek. A művész másik két kisméretű műve – a kataló-

Fotó: Kollányi Gyula

B. Laborcz Flóra:
Baltayné Beatrix /
B. Flóra Laborcz:
Beatrix Baltay

[2013] *bronz, öntött,
forrasztott / bronze,
cast, welded*
[34x14x15 cm]

gusban is szereplő *Azsúr* – réz dróthálóból itt-ott kihúzott szálaival szellemes alkotás.

Kevésbé tartom sikeresnek Balázs Marianna *Mobil Úrvacsora-készletét*, és nem elsősorban az anyag – fa és corian – használata miatt. Az apró pohár és a tálka, amelybe legfeljebb egyetlen kenyérdarabka fér el (a katalógus fotóján ráadásul ostya van rajta), teljesen funkció-idegen. Az úrvacsora ugyanis alapvetően közösségi szertartás, szemben a katolikus szentmisével, amelyet a papnak akár egyedül is el lehet és el kell végeznie. Ennek szép emlékei a középkori hordozható oltárok és a hozzájuk tartozó miniatűr kelyhek és paténák. Akár modern megfelelőjük lehetne Balázs Marianna készlete, csak a címén kellene változtatni.

Antal László art decót idéző, acélból és színes üveg-

ből készült textilernyős lámpája és Szalai Veronika két, rézlemezekből hajlított függőlámpája jól illeszkedik a kiállítással együtt rendezett, *Az ötvösművészet az építőművészet társművészete* című konferencia témájához.

A kiállítást uralja Katona Katalin férfit és nőt ábrázoló két bronztorzója, amelyek méreteikkel és hibátlan plasztikájukkal a szobrászat felé tágitják az ötvösség határait. Ez a határbővítés azonban teljesen hagyományos, hiszen a középkori ötvösök is öntöttek – nem egyszer hasonlóan monumentális – bronzkapukat, kandelábereket és keresztelőmedencéket, nem beszélve Celliniről, akinek arany sőtartóját a bécsi Kunsthistorisches Museumban láthatjuk, életnagyságú bronz Perszeusz-szobrának öntését pedig önéletírásában olvashatjuk. A két torzó méltán kapta a Magyar Művészeti Akadémia díját.

B. Laborcz Flóra két nagyon szép bronzplasztikát állított ki, Baltayné Beatrix és Ady Endre portróját. Érdekes megoldás az érzékenyen megformált arcok teljes portrészerezése és a fejek hátsó részének külön darabokban öntött hézagos összeforrasztása. A kollégák, a szakma elismerését fejezi ki a művek alapján megszavazott Szent Eligius-díj.

Gombos István vas és krómaccél plasztikai nagyon érdekes, gondolkodásra készítő munkák. A katalógusban szereplő *Kövületet* ugyan nem láttuk, helyette két másik került kiállításra, a *Becsapódás a jelenbe* és a *Becsapódás a múltba*. Az előbbit egy szabályos ovális testet szétrepesztő fényes gömb, az utóbbit egy réz-korong közepén már végső helyét elfoglalt hasonló acélgömb jeleníti meg, az első csupa dinamika, a második a változathatatlan, statikus múlt.

Nagyon izgalmasak Laczák Géza *Osztódás* és *Törédék* című térplasztikai. Rozsdamentes acélból és galvanizált rézből, a művész sajátos, egyedi fémgyűrési technikájával és forrasztással készültek. Az *Osztódás* közepén fent egy kis, fényes acélkocka van, oldalain kiálló félgömbökkel. Ezt négy, lefelé növekvő méretű, átlósan hasított kocka veszi körül, külső oldalukon őrizve az acélkocka plasztikáját, de elmosódva, mintegy organikus – textilszerű – borítással. A hasadó felületeken negatívként jelentkeznek a fölöttük lévő kockák formái. A bonyolult, sokszorosán összetett

Fotó: Balogh Mihály

→
Katona Katalin:
Időtlen II. –
....az időtlen dereng
át az időbeli világba”
(Weöres Sándor) /
Katalin Katona:
Timeless, II. –
‘...timeless simmering
through in our world in
time’ (Sándor Weöres)

[2013]

bronz, vas, öntött,
magasság: 72 cm;
127x20x22 cm /
bronz, iron, cast,
height: 72 cm;
127x20x22 cm

←

Balogh Mihály:
Mikó Benedek-kehely
(másolat) /
Mihály Balogh:
Benedek Mikó’ chalice
(copy)

[2012] réz, vert,
poncolt, aranyozott /
copper, beaten,
punched, gilded
[17 x Ø 12,5 cm]

Fotó: Kollányi Gyula

Fotó: Balogh Mihály

Rozsnyay Béla: Citrinvirág / Béla Rozsnyay: Citrine Flower

[2012] acél, kovácsozt, citrin, magasság: 63 cm /
steel, wrought, citrine, height: 63 cm

térplasztika technikai kivitele is lenyűgöző, ugyancsak megérdemelten kapta a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének díját.

Kálmán László *Kocka I-II.* címmel két plasztikát állított ki, az egyik egyenes kivágásokkal áttört acélkocka, amelynek egy negyede hasonlóan áttört sárgarézből készült. A másik egy négyzet alapú vasgúla, felső felén egyenes vonalú bemélyedésekkel, csúcsán egy fordított, áttört krómáccél gúla áll, amelynek vonalai mintha az alsó gúla mélyedéseit tükröznék.

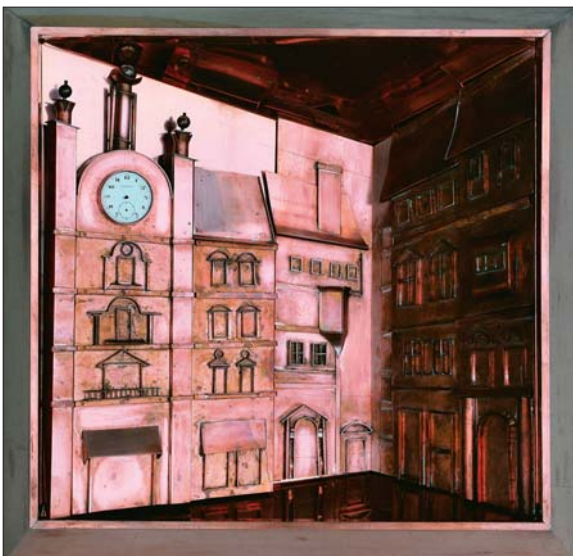
Szép, korrekt munka Skripeczky Ákos három plasztikája, különösen a *Henry Moore emlékére* című, amely egy nagyméretű állati csigolyacsont, némi csiszolással kiigazítva. Anyaga Moore elefántkoponyákról és egyéb, összetett szerkezetű állaticsontról készített tanulmányrajzait, formája pedig az angol művész kései, monumentális szobrait idézi. A Kodály Zoltán-emlékmű makettje plasztikának kiváló, de nagy méretben kivitelezve ezekből az anyagokból (fa és alumínium) nehéz elképzelni.

Rékasy Levente utcarészt ábrázoló, *Az óra nem jár* című faliplasztikáján az egyik ház oromzatára helyezte a mutató nélküli óralapot. A tökéletesen megformált, de teljesen elhagyatott házak az álló órával messzire vezető gondolatsort indítanak el az időtlen, élet nélküli világ lehetőségéről.

Máté János két bronzplasztikája egyszerre hagyományörző és ironikusan modern. „*Az unikornis elindítása*” a középkori aquamanilek technikáját és rendeltetését idézi, témája is középkori, a csak szűzlányokhoz közelítő vad, mitikus egyszarvú állat. Máté nőalakja azonban csupa erotika, és nem fogadja, hanem útnak indítja a minden ízében ágaskodó unikonist.

Rozsnyay Béla két acélplasztikája – *Citrinvirág* és *Terepjáró* – mellett ékszereket is kiállított, mindegyik hasonló technikájú, bonyolultan kapcsolódó, szépen megformált tagokból összetett munka.

A kiállítás többi darabja az ötvösség hagyományos területét és eszköztárát képviseli.

Balogh Mihály egy gótikus kehely másolatával mutatta be mesterségbeli tudását, amit a szakma a Szent Eligius-díjjal ismert el. Munkája csupán két dologban különbözik a pontos műtárgymásolattól, egyrészt modernizálta a kehely részeinek a középkorban szokásos összeállítását, másrészt nem követte eléggé az 1635-ből származó felirat tagolását és betűformáit. Ez főleg az eredeti nodus küllőin lévő, gótikus minuszkulákból álló „ihesus” feliratnak a másolaton értelmetlenné vált olvasatán szembetűnő.

A kortárs szakrális művészet általános problémáit tükrözik Bódás Tamás két keresztje és Egri Zoltának a katalógusban közölt, de a kiállításon nem szereplő ereklyetartója. Bódás aranyozott és ezüstözött réz keresztjei szépek, de valahogyan hidegek, díszítésük túlzottan formálisnak tűnik. Egri Zoltán ereklyetartójának szinte ipari formáit is szinte ellentétesnek érzem az ereklyekultusz alapvetően érzelmi, spirituális tartalmától. (Egri egyébként egy Krisztust ábrázoló csüngővel és két ismeretlen rendeltetésű tárggyal szerepelt a kiállításon.)

Az ötvösség rendkívül munkaigényes technikáját, a rekesz-zománcot két művész, Gyöngy Enikő és Sisa József munkáin láthattuk. Sisa *Az Ötvös* című, egy nagy és körülötte 12 kisebb táblából álló ikonja a re-

kesz-zománc csúcsteljesítménye. A zománc-táblákra három rétegben rakta fel a rengeteg kis alakkal ábrázolt középkori és mitológiai jeleneteket. A képek elragadóak, a technika és a zománcozás kivitele pedig lenyűgöző.

Bicsár Vendel egy másik technikát, a festett zománcot alkalmazta *Verdi-rekviem* című, négy táblából álló munkáján, kár, hogy üveg alatt állította ki őket.

Dávid Attila Norbertnek ugyancsak egy zománczott munkája szerepel a katalógusban, a kiállításon helyette három, meglehetősen elnagyoltan kivitelezett nyakéket láthattunk.

Érmekek Kótai József és Kopcsányi Ottó állított ki, a hagyományos műfajnak megfelelő hagyományos formában. Ugyancsak nagy, sok helyen ma is élő hagyományt képviselnek Vincze Zita gondosan kivitelezett filigrán bútorai.

Ötvös-alaptechnika a trébelt edények készítése, ezt Dobos Gyöngyvér és Prím Zoltán egy-egy vörösréz tálja képviselte. Serbakow Tibor ugyancsak domborítással, ezüsből készítette *Psyché* című női torzóját. Mindhárom mű precíz, gondos munka.

Szilágyi Ildikó *Retró dizájn* című csokros vázájának ezüsből készült elődei a 19. század asztalait díszítették, kérdés, hogy vörös- és sárgarézből készült változatuk mennyire képes régi funkciójukat betölteni.

Fotó: Kollányi Gyula

Fotó: Kollányi Gyula

Rékasy Levente:
Az óra nem jár /
Levente Rékasy:
Clock Does Not Move

[2013] *vörösréz, öntött, kalapált / copper, cast, hammered*
[50x50x18 cm]

Fördös László: Gyűrű /
László Fördös: Ring

[2013] *ezüst, arany, csaróit kő, magasság: 2 cm / silver, gold, charoite, height: 2 cm*

Kurucz Erzsébet: Gyűrű /
Erzsébet Kurucz: Ring

[2012] *ezüst, öntött, cizellált, magasság: 3,5 cm / silver, cast, chiselled, height: 3,5 cm*

Érdekesen alakult napjainkra az ötvösség legősibb ágának, az ékszereknek a kérdése. Az évezredekken keresztül rangot, társadalmi hovatartozást, gazdagságot kifejező ékszerek korunkra kétszeresen is demokra-

tizálódtak. Egyrészt anyaguk már nem kötelezően nemesfém és drágakő, értéküket elsősorban formáik hordozzák. Másrészt bárki viselhet bármilyen ékszert, amit ízlése diktál, és amit meg tud fizetni. Szinte for-

Sisa József:
Az Ötvös /
József Sisa:
The Goldsmith
[2012] vörösréz,
sárgaréz, aranyozott,
rekeszománc /
copper, brass, gilded
cloisonné enamel
[69x69 cm]

Fotó: Kollányi Gyula

dítottá vált az ékszeriselet hagyománya, a tehetősebb közízlés továbbra is a vastag aranyláncok, sok-sok karperec és gyűrű viseletét részesíti előnyben, a kifinomultabbak számára készülnek az iparművészek ékszerei. Emellett a 20. század második felében megjelentek a hordásra egyáltalán nem alkalmas kiállítási vitrin-ékszerek is.

A biennálé bemutatott ékszerei közül az utóbbiakhoz tartoznak Muharos Lajos Szent Eligius fülkébe zárt figurájával díszített csüngője és Fördös László hatalmas kővel díszített, *Jumurdzsák talizmánja* címet viselő gyűrűje, mindkettő nagyon szép, igazi kiállítási darab. Fördös emellett bemutatott három másik nagyon szép, féldrágakővel díszített, aranyból és ezüsből készült viselhető gyűrűt is.

A funkcionális ékszer és a kiállítási tárgy között helyezkednek el Tóth Zoltán méretes nyakékei, amelyeken az ezüst mellett sokféle más anyagot is felhasznált. (Érdekes látvány lehet a mobiltelefonján csevegő hölgy Tóth Zoltán függőjével, amelyet ezüstreliefben ábrázolt, mobilozó női büszt díszít.)

Viseletre talán kissé kényelmetlenek, de nagyon szépek Kurucz Erzsébet szögletes ezüstgyűrűi, Schusztér István féldrágakövekkel díszített krómácel karkötői és Rékasy Bálint fehérarany abroncsú, achátfejű gyűrűi.

Nemesfém anyaguknál fogva értékesek Hajdu László karperecei és gyűrűi és Veres Éva nyakéke, de formáik túlságosan is visszafogottak. Zidarics Ilona ezüstdrótból font ékszerei pedig – valószínűleg az anyagukból következő egyenlenségek miatt – nem eléggé esztétikusak. Hasonló a probléma Koburger Zsolt nyakékével, amelyen a csüngő szépségét meglehetősen lerontják a fémgöngyökkel díszített sokszoros bőrszíjak, amelyekre felakasztotta a művész.

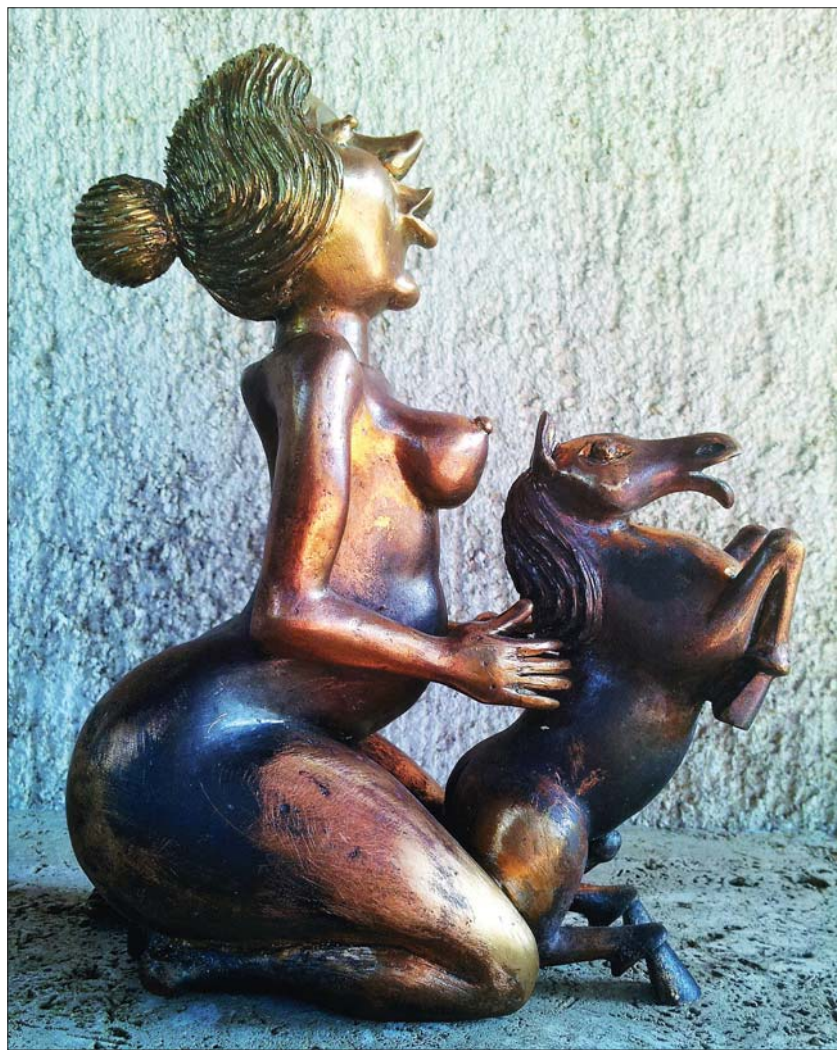
Örvendetes, hogy a kiállításához katalógus is megjelent, amelyben minden részt vevő művésznek egy-egy munkája színes képpel szerepel. Nyilván a nyomdai átfutás okozta, hogy a képek és a kiállítás tárgyai nem minden esetben fedik egymást. A katalógus előszavából értesültünk, hogy a kiállítás választható tematikája Weöres Sándor és Gárdonyi Géza emlékévéhez kapcsolódott, ami elsősorban a művek címében és a tárgyak mellé írt idézetekben érvényesült.

De ez minden hasonló esetben így történik, hiszen a művészek szuverén egyéniségek és elsősorban saját mesterségükön, jelen esetben az ötvösségen keresztül fejezik ki mondanivalójukat.

LOVAG ZSUZSA
régész, művészettörténész

(IX. Ötvösművészeti Biennálé. Klebelsberg Kultúrkúria, Budapest, 2013. szeptember 12–október 13.)

Máté János: „Az unikornis elindítása” – aquamanile / János Máté: 'Setting Up the Unicorn'. Aquamanile [2013] bronz, öntött, magasság: 25 cm / bronze, cast, height: 25 cm

Fotó: Kollányi Gyula